

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Захарін С.В. – д.е.н., професор,
г.н.с. відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України

Трансформація системи освіти: пріоритетні напрями діяльності закладів освіти у період воєнного стану

У контексті сьогодення найбільш пріоритетними напрямками у діяльності закладів освіти є гарантування безпечних умов навчання та праці для всіх учасників освітнього процесу з урахуванням досвіду роботи закладів освіти в умовах воєнного часу, а також забезпечення якості освіти, яка буде впливати на перспективи добробуту нинішніх здобувачів освіти.

Вивчення думки працівників сфери освіти, здобувачів освіти й батьків щодо навчання у період воєнного стану, дало змогу з'ясувати низку питань, що потребують швидких системних рішень, зокрема: налагодження роботи психологічної служби для допомоги здобувачам освіти різних рівнів, педагогічним працівникам у подоланні впливу травматичних подій на психічний розвиток. Означене передбачає як підвищення кваліфікації практичних психологів закладів освіти з цього напрямку, так і запровадження проблемних психоедукаційних курсів для широких верств населення; налагодження системної роботи з дітьми та молоддю, які пропустили значну частину навчання, що потребує цілеспрямованої фінансової, правової, науково-методичної підтримки. Актуальним є створення адресних освітніх дорожніх карт для постраждалих внаслідок війни здобувачів освіти; узагальнення та популяризація досвіду роботи з означеною когортою здобувачів освіти педагогів-практиків, а також консолідація відповідних наукових пошуків, що сприятимуть підготовці інформаційного й методичного

забезпечення роботи (з дітьми та молоддю, які пропустили значну частину навчання, були під впливом травматичних подій та потребують психологічної підтримки); підготовка педагогічних працівників, практичних психологів закладів освіти до роботи з дітьми та молоддю, які пропустили значну частину навчання, були під впливом травматичних подій та потребують психологічної підтримки на етапі навчання в закладах вищої освіти та на курсах підвищення кваліфікації.

Наприкінці червня 2022 року Міністерство освіти та науки України (МОН) опублікувало лист «Про підготовку до початку та особливості організації освітнього простору в 2022/23 навчальному році», де визначається чи не найбільш пріоритетним напрямком у діяльності закладів освіти - гарантування безпечних умов навчання та праці для всіх учасників освітнього процесу з урахуванням досвіду роботи закладів освіти в умовах воєнного часу, а також – забезпечення якості освіти, яка буде впливати на перспективи добробуту нинішніх здобувачів освіти, їх родин, громад і країни в цілому впродовж десятиліть. Такі формулювання відображають розуміння державного органу потреб суспільства у безпеці, яка нещадно порушена діями рф, та якості освіти. При цьому МОН акцентує увагу на викликах та загрозах, які є реальними для сучасного українського суспільства, зокрема: продовження воєнних (бойових) дій та можливих артилерійських обстрілів в межах окремих територій, загрози ракетно-бомбових ударів та діяльності диверсійно-розвідувальних груп, терористичних актів, можливих руйнувань (пошкоджень) критичної інфраструктури та обмежень у використанні енергоресурсів, комендантської години та загальної мобілізації на всій території країни.

Водночас ми можемо аналізувати ефективність заходів, здійснюваних нашою державою для запобігання та реагування на напади й загрози нападів на навчальні заклади, а також розробку та забезпечення таких національних стратегічних рамок, які б містили у відповідних випадках комплексні заходи для запобігання описаним загрозам, пов'язаним зі школами,

включаючи безпеку дітей і вчителів під час війни, а також на постконфліктних етапах [1].

У світлі складної епідеміологічної ситуації у світі та Україні, глобального поширення вірусу COVID-19 і пов'язаних із цим карантинних заходів, на поверхню зринули проблеми і недоліки національних галузей освіти, давши поживу для роздумів і розробки необхідних реформ. На жаль, перехід до системи дистанційного навчання в нашій країні виявив неготовність великої частини вітчизняних учбових закладів до такої роботи. Відсутність навчальних матеріалів в електронному вигляді, розроблених тестових та індивідуальних завдань, онлайн-курсів, навичок роботи з онлайн-платформами для дистанційного навчання, вмінь налагоджувати контакт на відстані та багато інших аспектів стали бар'єром між учнем / студентом і викладачем.

«Одним з головних недоліків існуючої системи електронного навчання є те, що вона орієнтована на зміст. Багато викладачів просто переносять всі свої навчальні матеріали в систему. Матеріали подаються однаково для всіх учнів незалежно від їх кваліфікації, стилів навчання та уподобань» [2]. Це твердження особливо вірне для більшості навчальних курсів вітчизняної освітньої галузі. Незважаючи на те, що необхідність впровадження особистісно-орієнтованого навчання у практику педагогів обговорюється фактично на усіх педагогічних семінарах і зазначається у статутах навчальних закладів, однак на практиці спостерігається кардинально протилежна ситуація: викладачі акцентують свою увагу на оформленні матеріалу, його інформаційній наповненості, перенесенні його у віртуальне навчальне середовище, але не на тому, як доступно пояснити цей матеріал кожному конкретному учню / студенту, врахувавши усі аспекти його особистості.

У зв'язку із цим вважаю, що вітчизняним освітянам необхідно опанувати новітні педагогічні методики і технології, навчитись швидко й ефективно змінювати педагогічні тактики у відповідності до групи, а не підганяти останню під колись

обраний і з часом закріплений педагогічний стиль, адже «студентоцентричне навчання дасть учням більш глибокий і багатий навчальний досвід, оскільки тут є ширша участь і залученість у навчальний процес... Цей педагогічний підхід підтримує навчання протягом усього життя та прагне розширити права і можливості учнів, виробляючи водночас персоналізований навчальний досвід. У персоналізованому навчальному середовищі від учнів очікується активна участь у навчальному процесі для конструювання свого власного навчання. Важливо досягти правильного балансу між ступенем структурованості і гнучкості, які вбудовані в процес навчання. Таким чином, вони мають більше мотиваційної відповідальності для їхнього навчання» [2]. Й справді, якщо учень / студент має змогу впливати на навчальний процес, коригувати його у разі необхідності, обирати частину важливих і цікавих для його майбутньої професії дисциплін, його навчання може бути значно продуктивнішим.

Стосовно ж вже згаданої вище необхідності модернізувати навчальний процес у відповідності до вимог сучасності, підкреслю, що комп'ютерні та інформаційні технології, без сумніву, є тими засобами, без яких неможливо говорити про якісну освіту. «Сьогодні не потрібно доводити, що найпростіші навчальні процеси найкраще здійснюються за допомогою комп'ютера. Адже комп'ютер – це технічний медіум, який створює сприяюче навчання середовище: він знімає боязнь зробити щось не так. А саме ця боязнь помилитись найчастіше блокує навчання» [3].

Окрім цього, український освітній простір повинен витіснити із себе застарілі способи навчання і активно впроваджувати новітні методики, обирати альтернативні, гнучкіші форми роботи, запропонувати учням і викладачам більше свободи для активізації їхнього творчого потенціалу.

Й у цьому плані ед'ютеймент має багато переваг, адже сьогодні на ринку існує чимало якісних цифрових платформ, робота у яких може бути дуже цікавою та інтерактивною. Чати,

відеоконференції і мобільні додатки роблять доступ до навчання не лише набагато простішим, але й цікавішим.

Список використаних джерел

1. Захарін С.В. Проблеми та перспективи гібридного освітнього процесу у закладах освіти. *Вісник науки та освіти*. (Категорія Б). (Серія «Педагогіка»): журнал. Видавнича група «Наукові перспективи», 2023. № 4(10) 2023. С. 469-478. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/issue/archive>
<https://lib.iitta.gov.ua/735218/>
2. Ko, Chao-Chun & Young, Shelley Shwu-Ching. Explore the Next Generation of Cloud-Based E-Learning Environment. *Edutainment Technologies Educational Games and Virtual Reality / Augmented Reality Applications: Proceedings of the 6th International Conference on E-learning and Games, Edutainment* (Vol. 1, pp. 107-114). September 7-9, 2011, Taipei, Taiwan. Berlin, Heidelberg: Springer.
3. Больц, Н. (2011). *Азбука медиа*. М.: Европа.

Мартиненко С.М. – д.пед.н., професор,
проректор з науково-педагогічної діяльності
ПЗВО «Київський міжнародний університет»

Основні чинники формування демократичних цінностей студентської молоді в умовах воєнного стану

Сучасні умови політичного, соціально-демократичного розвитку Української держави в умовах воєнної агресії російської федерації кардинально змінюють основні принципи і підходи до формування фундаментальних, загальнолюдських, соціальних, національних, духовних, сімейних і демократичних цінностей загалом, у студентської молоді в тім числі. Поняття демократичних цінностей передбачає, що кожна людина і суспільство загалом є цінностями, які реалізуються в певному соціальному середовищі у процесі соціально-політичної діяльності. Відтак, актуальність порушеної